

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1941.

Första kammaren.

Nr 46.

Lördagen den 8 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 321, angående försäljning av vissa tomter från kronoegendomen Virserum nr 2 i Kalmar län;

nr 322, angående ytterligare aktieteckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag m. m.;

nr 323, med förslag till förordning om undantag beträffande hönsägg från skatteplikt enligt förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningskatt;

nr 324, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter; samt

nr 325, angående bidrag till upprättande av brandkårer.

Justerades protokollen för den 29 nästlidne oktober och den 1 innevarande månad.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1941 den 7 november sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr häradshövdingen Ivar Lamech Wieslander 44 röster,

i följd varav herr häradshövdingen Ivar Lamech Wieslander blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

Gustaf Tamm.

L. Tjällgren.

Gust. Mosesson.

Axel Lindqvist.

År 1941 den 7 november sammanträdde kamrarnas valmän för att utse en ställföreträdare för riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren Johan Axel Erland Nordenfalk 42 röster,

i följd varav herr revisionssekreteraren Johan Axel Erland Nordenfalk blivit utsedd till militieombudsmannens ställföreträdare.

Gustaf Tamm.

L. Tjällgren.

Gust. Mosesson.

Axel Lindqvist.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att riksdagens kansli-deputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om dessa val samt

anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner blevo propositionerna nr 321, 322, 324 och 325 bordlagda, varemot propositionen nr 323 nu hänvisades till bevillningsutskottet.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av bostäder för personal vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle;

nr 221, rörande av Kungl. Maj:t i propositionen angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 behandlade frågor om vissa engångskostnader i samband med besparingsarbetet;

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser folkhus-hållningsdepartementets verksamhetsområde;

sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m. dels ock i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om dödande av handlingar som förstörts under krig m. m.; och

nr 47, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 25 kap. 5 § strafflagen, dels ock en i ämnet väckt motion;

andra lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till låneunderstöd åt vissa fiskare;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare bidrag till uppförande av brandtorn m. m.;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till byggande av skogsvägar m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser jordbruksärenden; och

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.11 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 11 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Upplästes och lades till handlingarna två från justitiedepartementet ankomna protokoll, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 8 november 1941.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Södermanlands län den 5 november 1941 inkommit en den 4 i samma månad dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll att, sedan bankofullmäktigen V. Larsson blivit för Södermanlands läns och Västmanlands läns valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1940, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 26 § första stycket lagen om val till riksdagen riksdagsmannen Anton Eklund blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1948.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
Hjalmar Nyman.

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 8 november 1941.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Östergötlands län den 8 november 1941 inkommit en den 7 i samma månad dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att, sedan byråchefen J. E. O. J:son Thulin blivit för Östergötlands läns med Norrköpings stad valkrets utsedd till ledamot av

riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1940, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 26 § första stycket lagen om val till riksdagen folkskolläraren Fritz Ekholm i Åtvidaberg blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1942.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

Hjalmar Nyman.

Herr *Eklund* infann sig härefter och intog sin plats i kammaren.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 321, angående försäljning av vissa tomter från kronoegendomen Virserum nr 2 i Kalmar län.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 322, angående ytterligare aktieteckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 324, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 325, angående bidrag till upprättande av brandkårer.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 220—222, 224—227 och 229, sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 5, första lagutskottets utlåtanden nr 46 och 47, andra lagutskottets utlåtande nr 38 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 80—84.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.08 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 12 november.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Ekholm* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 327, angående utnyttjande av anslaget till krislån.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsgörömlen för tiden fr. o. m. den 12 november t. o. m. tills vidare den 19 november 1941.

Teg, Umeå den 10 november 1941.

J. M. Bäckström.

Att riksdagsmannen *J. M. Bäckström*, Umeå, på grund av sjukdom (luft-rörskatarr med feber) är oförmögen att delta i riksdagsarbetet under tiden fr. o. m. 12 november t. o. m. tills vidare den 19 november 1941, intygas.

Umeå den 11 november 1941.

S. Ekvall,
lasarettsläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av bostäder för personal vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle;

nr 221, rörande av Kungl. Maj:t i propositionen angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 behandlade frågor om vissa engångskostnader i samband med besparingsarbetet; och

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 326, angående ändrade grunder för utlåning av medel till den för beredande av bostäder åt centrala torpedverkstadens personal bildade bostadsrättsföreningen;

nr 328, angående godkännande av vissa riktlinjer för penninglotteriväsendet; och

nr 329, angående ändrade taxor å lotspenningar för lotsningen i Öresund.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. Föredrogs ånyo sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

Genom en den 26 september 1941 dagtecknad proposition, nr 304, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt

2) förordning om förhöjt dyrtidstillägg å blindhetsersättning,

dels medgiva, att de för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslagen till Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m., Barnbidrag och Ersättning åt blinda m. m. finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för utbetalning av de ytterligare dyrtidstilläggen å respektive folkpensioner och invalidunderstöd, barnbidrag samt blindhetsersättningar,

dels ock medgiva, att det för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslaget till ersättning till postverket för pensionsutbetalningar finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för postverkets bestyr med utbetalning av de ytterligare dyrtidstilläggen å folkpensioner och invalidunderstöd.

I förslaget till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag var 1 § så lydande:

Den som är berättigad till dyrtidstillägg enligt lagen den 7 februari 1941 (nr 57) om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag skall, där tilläggspension, invalidunderstöd eller barnbidrag utgår för december 1941, under sistnämnda månad erhålla ytterligare dyrtidstillägg, avseende andra halvåret 1941 och motsvarande en sjättedel av pensionens, understödets eller bidragets belopp för halvåret.

1 § i förslaget till förordning om förhöjt dyrtidstillägg å blindhetsersättning lydte sålunda:

Den som är berättigad till dyrtidstillägg enligt förordningen den 7 mars 1941 (nr 104) om dyrtidstillägg å blindhetsersättning skall, där sådan ersättning utgår för december 1941, under sistnämnda månad av statsmedel erhålla ytterligare dyrtidstillägg, avseende andra halvåret 1941 och motsvarande en sjättedel av blindhetsersättningens belopp för halvåret.

I anledning av propositionen hade inom riksdagen väckts tre motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 246 av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl. samt motionerna i andra kammaren nr 340 av herr *Mattsson* m. fl. och nr 341 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl.

I motionerna I: 246 och II: 340, vilka voro likalydande, hade föreslagits sådan ändring av propositionen, att till en var folkpensionstagare, som åtnjöte tilläggspension, skulle, utöver vad som tidigare beslutats, utbetalas ett dyrtidstillägg av förslagsvis 45 kronor.

I motionen II: 341 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det i propositionen föreslagna tillägget å folkpensioner, invaliditetsunderstöd och blindhetsersättning skulle höjas till två månadsbelopp.

Propositionen och motionerna hade, såvitt anginge författningsförslagen, hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet. I övrigt hade propositionen och motionerna hänvisats till statsutskottet.

Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hade propositionen och motionerna hänskjutits till behandling i sammansatt stats- och andra lagutskott, vilket utskott i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

A. att riksdagen måtte

dels antaga de genom förevarande proposition framlagda förslagen till

1) lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt

2) förordning om förhöjt dyrtidstillägg å blindhetsersättning,

dels medgiva, att de för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslagen till Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m., Barnbidrag och Ersättning åt blinda m. m. finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för utbetalning av de ytterligare dyrtidstilläggen å respektive folkpensioner och invalidunderstöd, barnbidrag samt blindhetsersättningar,

dels ock medgiva, att det för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslaget till Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för postverkets bestyr med utbetalning av de ytterligare dyrtidstilläggen å folkpensioner och invalidunderstöd; samt

B. att motionerna I: 246, II: 340 och II: 341 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Gustaf Elofsson* och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan,

A. att riksdagen måtte

dels med förklaring, att det i propositionen framlagda förslaget till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag icke kunnat i oförändrat skick antagas, för sin del antaga i reservationen infört förslag till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag;

dels antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om förhöjt dyrtidstillägg å blindhetsersättning,

dels medgiva, att de för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslagen till Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m., Barnbidrag och Ersättning åt blinda m. m. finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för utbetalning av de ytterligare dyrtidstilläggen å respektive folkpensioner och invalidunderstöd, barnbidrag samt blindhetsersättningar,

dels ock medgiva, att det för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslaget till Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar finge tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för postverkets bestyr med utbetalning av de ytterligare dyrtidstilläggen å folkpensioner och invalidunderstöd;

B. att motionerna I: 246 och II: 340 måtte anses besvarade genom vad reservanterna under A. hemställt; samt

C. att motionen II: 341, i den mån den icke blivit besvarad genom vad reservanterna under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

I det av reservanterna framlagda lagförslaget hade 1 § erhållit följande avfattning:

Den som är berättigad till dyrtidstillägg enligt lagen den 7 februari 1941 (nr 57) om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag skall, där tilläggspension, invalidunderstöd eller barnbidrag utgår för december 1941, under sistnämnda månad erhålla ytterligare dyrtidstillägg, avseende andra halvåret 1941 och motsvarande beträffande förmånstagare tillhörande ortsgrupp 1 två sjättedelar samt beträffande förmånstagare tillhörande Orts-

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

grupp 2 eller 3 en sjättedel av pensionens, understödets eller bidragets belopp för halvåret.

Herr **Elofsson, Gustaf**: Herr talman! När riksdagen nu åter har att behandla ett förslag i detta ärende angående dyrtidstillägg å folkpensioner, hade man ju väntat, att förslaget skulle ha inneburit att ett fixt belopp skulle utbetalas, men i stället finner man, att det nu liksom vid frågans behandling i våras är meningen att dyrtidstillägget skall beräknas procentuellt.

När man betänker att de flesta av våra pensionstagare bo i lägsta dyrort och följaktligen få den minsta pensionsutbetalningen, kan man utgå från att dessa komma att få det bra mycket sämre ställt än de andra, enär det inte är någon skillnad på produktpriserna i högsta eller i lägsta dyrort. Varken livsmedelskommissionen, priskontrollnämnden eller någon av alla dessa myndigheter, som ha att bestämma produktpriserna, hava någonsin bestämt, att vissa priser skola gälla för lägsta dyrort och andra priser för högsta dyrort eller för mellangruppen. Då måste man ju säga, att ett ökat dyrtidstillägg utgående såsom fixerat, d. v. s. lika belopp till alla, hade kunnat förutsättas vara den enda form för ökat dyrtidstillägg som i detta fall hade bort ifrågakomma. När detta ärende behandlades i kammaren i våras, anförde också departementschefen, att det var för att det skulle syndsamt behandlas, som förslaget då kom fram; i annat fall hade man kunnat tänka sig utgå ifrån en annan fördelningsgrund.

Den nuvarande dyrortsgraderingen verkställdes långt före krigsutbrottet, men sedan dess ha givetvis stora förändringar därutinnan skett, och fördelningen av de avsedda medlen skulle bli rättvisare, om dyrtidstilläggen hade kunnat utgå med bestämt belopp till alla.

Vi ha i en motion påyrkat, att man skulle utbetala ett fixt belopp av 45 kronor såsom ytterligare dyrtidstillägg till ifrågavarande pensionärer, men när detta ärende behandlades i utskottet, visade det sig vara förenat med ganska stora tekniska svårigheter att ordna med en utbetalning på så vis; det skulle få lov att tryckas nya utbetalningskvitton o. dyl. Vi motionärer ändrade då i utskottet vårt förslag därhän, att vi såsom av reservationen framgår föreslå, att till pensionstagare i lägsta dyrortsgrupp skall utbetalas två extra månadsersättningar. Därigenom bliva pensionstagarna i lägsta dyrortsgrupp beträffande kompensationen för den inträdda prisstegringen jämställda med pensionstagare i andra dyrortsgruppen, under det att pensionstagare i högsta dyrortsgrupp bliva något bättre gynnade. Denna lösning av problemet anse vi gerservanter för vår del vara rättvisare än den som utskottet föreslår. De produktpriser, som betalas på landsbygden, skilja sig icke från de priser, som betalas i dyrortsgrupperade samhällen.

Jag skall icke uppehålla kammarens tid med att hålla något längre anförande i denna sak, utan jag ber, herr talman, att nu få sluta med att yrka bifall till den av mig vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Häri instämde herrar *Löfvander, Persson, Aronsson, Albert Andersson, Holstenson, Egnell* och *Sköldén*.

Herr **Norman**: Herr talman! Det är nog alldeles tydligt, tycker jag, att det har skett en hel del förskjutningar i priserna, vilket gör att den dyrortsgruppering, som nu tillämpas, kanske inte är fullt rättvis. Det har nämligen skett många förändringar, som nog nödvändiggöra att detta problem tas upp till allvarlig granskning och till övervägande, så att de justeringar, som kunna visa sig behövliga, bli vidtagna. Vi voro på det klara med det, då vi i våras

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

behandlade detta spörsmål, men utskottet och riksdagen ansågo då, att det sammanhang, som förelåg då — likaväl som det gör nu — icke utgjorde någon lämplig utgångspunkt för att rätta till de missförhållanden, som eventuellt kommit till under den utveckling som har skett. Vi ha inom utskottet haft samma uppfattning även vid frågans behandling nu.

Om det är så, som den föregående ärade talaren framhöll, att det beträffande en hel del nyttighetsvaror har blivit en enhetligare prissättning över hela landet än vad som var vanligt, när dyrortsgrupperingen infördes, är det dock alldeles påtagligt, att vissa mycket betydelsefulla levnadsomkostnader obetingat äro högre i de s. k. dyrorterna än i andra orter.

Jag erinrar bara om en så viktig post som utgifterna för hyra och värme. Jag tror inte att den ärade motionären kan bestrida, att det därvidlag föreligger en avsevärd prisskillnad i olika delar av landet. Det är väl kanske inte riktigt säkert, att de olika priser, som här göra sig gällande, absolut äro jämförbara med varandra i överensstämmelse med den nuvarande dyrortsgrupperingen, men i stort sett är det påtagligt, att de fattiga medborgare, som det här gäller och som leva i de s. k. dyrorterna, ha en betydligt större börda att bära än sina gelikar ute på landsbygden.

Motionärerna ha emellertid i sin reservation frångått sitt förslag om att det vid detta tillfälle skulle bestämmas ett enhetligt belopp i dyrtidsersättning för landets samtliga folkpensionärer, och en av motionärerna har ju i sitt anförande här motiverat, varför man inte har hållit på detta förslag. I stället ha motionärerna inom utskottet försökt åstadkomma en kompromiss mellan sin egen tankegång och den tankegång, som ligger till grund för ett yrkande i en annan motion i ärendet. Utskottet har ansett att det inte heller på det sättet blir någon full rättvisa skipad. Vill man komma till rätta med vad man menar vara ett orättvist förhållande, så löser man ju inte det spörsmålet genom att vidtaga anordningar, som i sig själva icke heller åstadkomma en rättvis utjämning i detta fall. Med hänsyn bl. a. härtill och framför allt inför den situationen att ett bifall till någon del till denna motion, som har yrkat på att två månadstillägg skulle utgöra den dyrtidsersättning, som nu skulle beslutas, skulle draga väsentligt högre kostnad — vilket utskottet icke vågat ta på sitt ansvar att anvisa riksdagen att besluta om — har utskottet stannat för att förorda Kungl. Maj:ts proposition, och jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets yrkande.

Herr Linnér: Herr talman! Jag tror att man måste beklaga, att socialministern endast har kunnat upprepa sitt förslag från i våras om ett procentuellt tillägg. Denna metod har med sig mycket påtagliga svagheter. Jag skall beröra endast några av dem.

Det är tydligt, att metoden skärper avdragsregeln på ett sätt, som inte har varit avsett, när man bestämde denna avdragsregel. Det är vidare också tydligt, att man inte med denna metod kan ta hänsyn till de speciella förhållandena för två mycket viktiga grupper av tilläggspensionärer, nämligen dels dem, som vårdas på anstalt, och dels äkta makar. Om man skall fortsätta med någon sorts dyrtidstillägg, är det, tror jag, alldeles nödvändigt, att man går in på en undersökning på vad sätt och i vad mån man bör lämna dyrtidstillägg till dessa grupper. Säkerligen kommer man då till det resultatet, att dyrtidstillägg icke bör utgå till dem, som icke kunna vara självständiga försörjare utan måste vårdas på anstalt, åtminstone icke till alla dessa, och för äkta makar kommer man nog till en annan regel än för ensamstående självförsörjande.

Det är också en annan principiell anmärkning, som jag skulle vilja framställa: det hade varit bra önskvärt, om man i samband med denna frågas behandling

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

hade fått åtminstone någon antydning om, hur socialministern tänker sig förhållandet mellan folkpensionernas kostnader och andra kostnader för socialvården — jag tänker för min del alldeles särskilt då på kostnaderna för barnavården — ty om svårigheterna med fördyringen av livsmedlen, t. ex. fördyringen av kläder och sådant, växa, får man nog lov att även sätta in en hjälpverksamhet av annan natur än den hittills utövade. Det hade varit nyttigt, om man hade fått en antydning om avvägningen mellan detta intresse och intresset för försörjningen av åldersinvalider och förtidsinvalider. Jag tror inte att man i längden kan skjuta undan detta avvägningsproblem.

Jag skall sedan nämna något angående reservationen till detta utskottsutlåtande. Det är nog icke uteslutande så, som den ärade reservanten här framhöll, att det bara var de tekniska svårigheterna, som kommo reservanterna eller motionärerna att frånträda sin motion. Det visade sig under utskottsbehandlingen, att denna motion var så pass felaktigt lagd, att motionärerna inte kunna vidhålla den. Jag skall bara påpeka en enda omständighet. Det var föreslaget ett fixt belopp av 45 kronor. Varifrån denna siffra var hämtad, undandrar sig mitt bedömande. Emellertid skulle detta belopp, 45 kronor, ha utgått till samtliga tilläggspensionärer. Nu är det ju enligt propositionen så, att ett dyrtidstillägg skall utgå till tilläggspensionärer, vilkas pension uppgår till eller överstiger 12 kronor. Således skulle den, som har 1 kronas tilläggspension i månaden, enligt motionärernas förslag få 45 kronor i dyrtidstillägg. Detta är ju ganska orimligt. Det föreföll verkligen, som om motionärerna helt enkelt hade förbisett, att man här räknar med avdrag. Det skulle dessutom givetvis ha uppstått svårigheter med utbetalningen, svårigheter, som det visade sig att man icke kunde bemästra. Nu har man i reservationen helt enkelt kastat om. I stället för att man förut i motionen sade, att det riktiga vore, att man toge ett fixt belopp, säger man nu i reservationen, att man skall ta ett procentuellt belopp. Men hur räknar man då detta procentuella belopp? I stället för att departementschefen räknar med 25 procents dyrtidstillägg på grund av en utredning, som han har låtit verkställa angående dyrtidens verkningar för tilläggspensionärerna, innebär reservanternas förslag, att för pensionstagare i den lägsta dyrortsgruppen skulle utgå ett dyrtidstillägg av $33\frac{1}{3}\%$ — således i stället för $\frac{1}{4}$ skulle utgå $\frac{1}{3}$ för tilläggspensionärer i den lägsta gruppen.

Motivet för detta är enligt reservationen, att ökningen i levnadskostnader är i stort sett densamma på landsbygden som i städerna, men det är väl ingen rimlighet att — om detta vore sant — därav draga den slutsatsen, att man skall ge landsbygdens tilläggspensionärer *större* dyrtidstillägg än städernas. För övrigt är det ju icke i verkligheten så, att städernas tilläggspensionärer äro likställda med tilläggspensionärerna på landsbygden. Det finns en alldeles ny utredning verkställd, och jag skall nämna några av de resultat, som därvid framkommit, för att belysa innebörden i pensioneringen för landsbygdens pensionärer och för städernas.

Det visar sig nämligen enligt denna alldeles färska utredning att utav tilläggspensionärerna i de s. k. egentliga jordbrukskommunerna är det 16.8 procent men i städerna 38.5 procent, således mer än dubbelt så många, som måste åtnjuta fattigunderstöd. Nu är detta sista tal, som jag nämnde, för städerna endast ett genomsnittstal. Man har således därvidlag inte tagit hänsyn till III-grupsstäderna, de dyraste städerna. Vidare visar utredningen också, att av tilläggspensionärerna i jordbrukskommunerna allenast 16.7 procent bo i hyrda bostäder. I städerna däremot — här är fortfarande icke medräknat Stockholm — är det från 70 procent till 85 procent av tilläggspensionärerna, som bo i hyrda bostäder. Det ligger ju i öppen dag för var och en vad detta innebär i kostnader för tilläggspensionärerna i städerna. Man kan icke bortse från, att

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

om en tilläggs pensionär skall hyra bostad i stad och bekosta bränsle till denna bostad, så, hur anspråkslös bostaden än är, blir den dock dyrare i en stad än på landet. Man kan således icke, om man bedömer detta rent sakligt, komma till det resultatet, att det är skäl att ge tilläggs pensionärerna på landet en tredjedel i dyrtidstillägg, under det att man ger tilläggs pensionärerna i städerna endast en fjärdedel i dyrtidstillägg.

Herr talman! Jag skall gå förbi de missvisande siffror, som äro anförda i reservationen. Man har tydligen alldeles glömt bort tilläggs pensionerna enligt folkpensionslagen och endast räknat med övergångsbestämmelsen för att komma till de siffror, som man räknar med. Det är dock en sak, som har mindre betydelse i detta sammanhang. Vad jag skulle vilja konstatera är endast, att någon verklig motivering för att räkna *högre* dyrtidstillägg på landsbygden än i de andra grupperna icke har förebragts av motionärerna eller reservanterna och icke heller torde kunna förebringas.

En helt annan sak, herr talman, är den, som utskottets ordförande nyss berörde, nämligen att det har skett en förskjutning i dyrortsgrupperingen, sedan denna senast fastställdes. Denna förskjutning går närmast ut på att en hel del utav de grupper, som enligt den gällande indelningen ligga i billigare orter, ha fått avsevärt stegrade kostnader. Man borde således snarast möjligt verkställa en revision beträffande denna dyrortsgruppering, och det var det som yrkades under en debatt i våras. Det yrkandet är riktigt, och det borde man tillmötesgå så snart sig göra låter. Jag hoppas att det också kommer att ske. Innan detta blir gjort, kan man emellertid inte få en utjämning av de procentuella dyrtidstilläggen. I varje fall kan man inte gå den väg, som reservanterna här förordat.

Jag hemställer alltså, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Jag kan särskilt efter det senaste anförandet fatta mig mycket kort.

Jag erkänner utan vidare, att det system för dyrtidstillägg, som vi ha tillämpat beträffande folkpensionärerna och vissa andra grupper understödstagare, är ganska grovt tillyxat och icke tillfredsställer anspråken på en mera väl gjord avvägning. Men att man inte har vågat sig på att i varje fall nu göra någon förändring i förslaget om direkt procentuellt bidrag, beror väsentligen därpå, att man, eftersom det rör sig om ett så jättestort antal pensionärer, inte kan belasta de administrativa myndigheterna, i detta fall närmast posten, med de utredningar och beräkningar, som de skulle bli tvungna att göra, om man skulle tillgripa mera differentierade former för dyrtidstillägget.

Det är emellertid självklart, att de svagheter, som herr Linnér här har erinrat om och som ju äro faktiska, böra föranleda en mera ingående undersökning om de metoder man kan använda för att avhjälpa dem.

I fråga om reservationen måste jag säga, att den förefaller mig vara rätt egendomlig. Jag har själv i propositionen erkänt, att det för innevarande år kunde vara berättigat med ett något högre dyrtidstillägg än 25 procent, eftersom prisstegringarna i allmänhet kunna beräknas till 30 procent. Men då jag gjorde ett försök att eventuellt dela upp detta senaste månadstillägg, så att det icke skulle bli en dubbelmånad utan man skulle tillägga en och en halv i stället för en, förklarade postverket alldeles bestämt, att det skulle bli fullkomligt omöjligt för verket, för den händelse man inte finge ha mycket lång tid på sig, att överhuvud taget kunna utföra det arbete, som krävdes för utbetalningen av pensionerna. Detta gjorde att jag måste resignera på denna punkt och föreslå, att man såsom förut bara skulle betala ett dubbelt månadsbelopp. Skulle man nu gå reservanterna till mötes, skulle, för det första, en uppenbar överkompensation ske i de billigaste orterna, men, för det andra, vad tror man

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

att pensionärerna i de orter, där ett mycket stort antal pensionärer äro tvungna att anlita fattigvårdsbidrag till pensionerna för att överhuvud taget kunna existera, skulle säga, om pensionärerna i de billigaste orterna, där de ju ändock faktiskt ha klarat sig bättre på pensionerna än i de dyrare orterna, skulle få tredubbelt månadsbelopp i december månad, under det att de andra inte skulle få mer än dubbelt? Jag tror att detta skulle kännas som en obarmhärtig orättvisa gentemot dem bland pensionärerna, som ha det svårast ställt, och det är rätt besynnerligt att man överhuvud taget ansett sig böra föreslå detta.

Jag för min del hemställer, herr talman, att kammaren måtte följa utskottet. Jag skall göra så energiska försök som möjligt för att få till stånd ett annat system, som bättre tillgodoser bland annat de anspråk, som herr Linnér här har talat om; det förhållandet att avdragsregeln skärpes är verkligen en konsekvens, som man borde försöka att i varje fall rätta till.

Herr **Elofsson, Gustaf**: Då utskottets ärade ordförande påpekade, att värme och hyra spela så stor roll, vill jag bara säga, att om man jämför de bränslepriser som för närvarande äro rådande på landsbygden och i städerna, tror jag inte det skiljer mycket, utan det är nog samma priser. Att hyrorna kunna vara något högre i städerna, medger jag gärna, men den skillnaden har ju förut kompenserats på detta område.

Jag kan inte heller riktigt förstå vad herr Linnér yttrade. Han medger att en förskjutning skett, men samtidigt säger han, att man ändå måste utgå från den gamla grunden med ett procentuellt förhöjt dyrortstillägg efter dyrortsgraderingen. Men har en förskjutning skett, borde man väl kunna ändra på den gamla grunden så fort som möjligt.

Jag noterar med tacksamhet socialministerns yttrande, att han är villig att fortast möjligt låta verkställa en undersökning, så att man kan uppnå större rättvisa på detta område. Det är säkerligen mycket stort behov av att denna fråga med det snaraste kommer fram. Men när herr Linnér säger, att de som bo på landet i stor utsträckning ha egna hus, skulle det ha varit mycket trevligt, om herr Linnér också hade sagt, om dessa hus äro skuldfria. Det tror jag inte att de äro, utan jag är säker på att många av dessa människor på landet ha skulder på sina hus, en del mycket stora skulder. Många äro kanske i samma situation som de som bo i städerna, och dessutom få vi väl säga, att bostäderna på landsbygden icke motsvara de bostäder som finnas i städer och andra samhällen med de mycket större bekvämligheter som man där har.

Det var detta, herr talman, som jag ville anföra.

Herr **Ström, Fredrik**: Jag vill endast be att få hemställa till socialministern dels liksom en föregående talare om en revision av vår dyrortsgruppering, vilket torde vara absolut nödvändigt, dels att han ville söka påskynda den stora socialutredningen eller, om det icke går på annat sätt, vidtaga provisoriska åtgärder för förbättring av förhållandena för sådana pensionärer som icke kunna reda sig på pensionerna utan måste anlita fattigvården. Det är nämligen så att fattigvård får anlitas i mycket stor utsträckning därför att pensionerna icke räcka till, och detta icke blott motverkar ändamålet med folkpensioneringen utan skapar även hos de gamla en växande bitterhet, som man måste söka att motverka.

En annan sak som pensionsmyndigheterna och socialministern ovillkorligen måste fundera över, är frågan om äkta makars pensionering. Man har ständigt besök av de gamla, som tala om att de icke kunnat få tilläggspension, om inte bägge makarna ha passerat sextiosjuårsgränsen. Om den ene maken är sjuttio-två år, den andra tio år yngre, kan inte den som är sjuttio-två år få någon pen-

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

sion, emedan man anser att hans yngre make eller maka skall ha krafter att kunna bidra till familjens uppehälle. Så tolkas åtminstone bestämmelserna i många, många fall, och det är inte bra, att man fått en sådan stränghet i tillämpningen. Sådana gamla makar, som icke ha arbete, som icke kunna draga sig fram och som icke kunna få folkpension, få då gå till fattigvården, men detta har ju icke varit meningen. Överhuvud taget är det angeläget, att man icke annat än i särskilt tvingande fall driver de fattiga gamla till fattigvården, utan gör vad man kan för att råda bot på dessa förhållanden. Till mycket stor del beror ju tillämpningen på de kommunala pensionsnämnderna, men dessa känna sig ofta bundna av prejudikat och utslag i högre instanser och ha därför svårigheter att åstadkomma en rättelse. Det har ofta upplysts, att detta sammanhänger med den stora socialvårdskommitténs utredning, och därför skulle jag vilja hemställa, om man inte på detta av mig berörda område skulle kunna genom provisoriska reformer nå ett snabbare resultat än om man skulle avakta den stora kommitténs slutliga betänkande.

Herr talman! Då det, såsom tidigare under debatten anförts, onekligen skulle uppstå vissa svårigheter, om man bifölle reservationen, som jag dock uttalar min sympati för, så kan jag icke framställa något sådant yrkande.

Herr statsrådet **Möller**: Jag vill bara säga, att jag inte hade tänkt mig, att man skulle upptaga någon allmän debatt om folkpensioneringen och dess brister i detta sammanhang. Det få vi väl tillfälle till i sinom tid. Men om det skulle vara så, att pensionsnämnderna eller pensionsstyrelsen begagna sig av möjligheten att pröva äkta makars inkomster på det sättet, att de säga att vederbörande bör kunna förtjäna pengar, då är det väl rätt orimligt. Jag hade verkligen föreställt mig, att det skulle konstateras, huruvida hustrun hade någon inkomst, som utestängde mannen från tilläggspension på grund av hennes försörjningsplikt mot honom.

Herr **Linderot**: Herr talman! Här råder lyckligtvis ingen tvist om behovet av att kompensera folkpensionärerna för dyrtiden. Det tvistas ju endast om i vad mån statens resurser och andra omständigheter tillåta en för folkpensionärerna värdefull kompensation. Vi ha tillåtit oss att föreslå, att med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition man skulle utbetala två extra månads-tillägg. Statsrådet Möller har ju själv i sin framställning i ärendet egentligen givit en rätt stark motivering för att två månadstillägg borde utbetalas. Han har räknat ut, att detta skulle betyda, att folkpensionärerna finge 3.5 procent mera än den beräknade prisstegringen, 30 procent. I stället för 30 procent skulle de få 33.5, men själv föreslår statsrådet ett månadstillägg, som endast innebär ersättning med 25 procent. Jag tycker att när det rör just de allra fattigaste grupperna, de som ha det svårast under nuvarande kristid, så skulle statsrådet hellre ha gått med på dessa 3.5 procent utöver statistikens beräkning. I verkligheten tror jag inte det hade blivit någon överkompensation alls, men om vi hålla oss till den statistiska siffran 30 procent, hade det varit bättre att gå med på dessa 3.5 procent över än att ge 5 procent under vad som beräknats vara erforderligt för att folkpensionärerna skulle få full kompensation. Jag tvivlar inte heller på att statsrådet Möller gärna hade gått med på detta två månaders tillägg, men han borde enligt min mening ha gått en eller ett par ronder med statsrådet Wigforss för att få två månadstillägg. Jag är övertygad om att han inte skulle haft någonting emot det själv.

Det kanske inte nu lönar sig att yrka bifall till vårt förslag, men jag tillåter mig ändå, herr talman, att hemställa om bifall till motionen nr 341 i andra kammaren, som innehåller det yrkande om två månadstillägg som jag här har

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

relaterat. Skulle icke detta bifallas av kammaren, så kommer jag att ansluta mig till herr Elofssons m. fl. reservation. Trots de invändningar som gjorts både av herr Linnér och av statsrådet Möller och som till dels kunna vara bärande, innebär den i alla fall en förbättring i utskottsförslaget, och jag kommer för min del i ty fall att rösta för den.

Herr Wistrand: Herr talman! Jag tänker icke direkt deltaga i diskussionen på grundval av det utskottsutlåtande, som här föreligger. Det är, även enligt min mening, alldeles klart, att man bör göra allt som kan göras för folkpensionärerna, vilka otvivelaktigt ha det svårt i nuvarande stund.

Jag har dock begärt ordet för att i detta sammanhang rikta en fråga till statsrådet och chefen för socialdepartementet. Budgeten kommer, även om man endast tänker på rent normala utgifter, att visa en fruktansvärd brist, för vilken det blir mycket svårt att finna täckning. Man måste vid detta förhållande bliva mycket betänksam mot den tendens som givit sig tillkänna beträffande folkpensionerna, nämligen att låta allt större och större del utgå av statsmedel och allt mindre och mindre del från de försäkrade. Det förefaller mig dock som om man borde haft mycket stark anledning att här försöka samma utväg som måste tillgripas i det enskilda försäkringsväsendet, nämligen att när omfånget av utbetalningarna starkt ökas, man söker återvinna jämvikten genom en ökning i de inbetalade premiernas storlek. Är penningvärdet så försämrat, att man för den skull måste höja folkpensionerna, är penningvärdet lika försämrat beträffande pensionsavgifterna, och det är befogat att höja dem med motsvarande procenttal. Härigenom skulle staten tillföras en inkomst, som täckte ungefär en tredjedel av de utgifter, som beslutet om pensionsförhöjningarna motsvara. Jag är fullkomligt medveten om att det finns vissa principiella betänkligheter mot denna utväg, men jag tror inte att de behöva vara alltför stora. Jag tror även att det kan finnas vissa praktiska svårigheter, men beklagar därför på det högsta, att den tid som gått, sedan denna fråga var före i våras, icke blivit använd till att göra utredningar i detta avseende. Det finns också andra punkter inom folkpensioneringen, där man med litet rationalisering, som inte skulle inkräkta på några sociala hjälpbehov, skulle kunna spara staten ganska väsentliga utgifter, men, som herr statsrådet nyss sade: det kanske inte nu är rätta ögonblicket att diskutera det.

Jag skulle emellertid vilja rikta en fråga till herr statsrådet, huruvida icke herr statsrådet har för avsikt att, med anledning av de nu skeende förhöjningarna av folkpensionerna och den utveckling som, med de mål statsrådet har satt sig före, kan hota att ytterligare öka dem, undersöka huruvida man icke bör inom folkpensioneringens egen ram kunna finna utvägar att täcka en del av dessa kostnader. Att de icke kunna täckas i sin helhet, är uppenbart, men till en del och kanske en rätt väsentlig del bör en lättnad i budgetläget härigenom kunna vinnas.

Herr statsrådet Möller: Ja, dessa dyrtidstillägg äro ju liksom så mycket annat rent provisoriska. De äro avsedda för den begränsade tid, under vilken man skall möta höjda levnadskostnader. Att använda detta som motiv för en höjning av avgifterna vore ju rätt naturligt, om dessa höjningar skulle bli permanenta, men att göra en tillfällig lagstiftning för att till exempel höja avgifterna med i genomsnitt 25 procent, det förefaller mig vara att gripa till större våld än som egentligen är motiverat.

Efter min uppfattning är det många brister i vår nuvarande folkpensionering, som borde avhjälpas. Det föreligger ju för närvarande förslag från socialvårdskommittén på ett par punkter, men enligt min uppfattning finns det

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

åtskilliga flera. Jag erkänner att jag är tveksam om att för närvarande göra några större ändringar i lagstiftningen om folkpensionering bland annat därför att i den mån man rubbar på pensionerna skall det skrivas ut nya pensionsbrev. För att skriva ut nya pensionsbrev till cirka 400,000 pensionärer måste man räkna med en tid på cirka ett och ett halvt år, och sedan har man kommit fram till en tidpunkt, då förhållandena kanske äro i hög grad annorlunda än nu, så att de beslut man fattat icke längre motsvara tidens krav, då de kunna i praktiken genomföras. Jag talar naturligtvis nu inte om avgifterna utan om den efter min uppfattning påkallade reformeringen av folkpensionerna i allmänhet, men, som sagt, jag ställer mig mycket tveksam till spörsmålet, huruvida man bör förändra dessa avgifter, då det för närvarande bara är fråga om ett provisorium.

Herr Källman: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av herr Ströms anförande. Av det anförandet kunde man draga den slutsatsen, att lagtillämpningen skulle vara felaktig i det avseende som han nämnde. Jag vill då säga, att lagtillämpningen ingalunda är lätt, men vi ha ju bestämda regler för det första i lagen och för det andra i givna prejudikat. Det har nämligen inträffat, att justitiekanslern tillätit överklagande av pensionsstyrelsens beslut och att det genom Kungl. Maj:ts beslut har vunnits klarhet på vissa eljest tvistiga punkter. Vad angår äkta makar, så förekommer det mig veterligt ingen felaktighet, däremot ha vi åtskilliga gränsfall. Om mannen är invalid i lagens mening och tillerkännes grundpension och tilläggspension och det är uppenbart att hustrun icke kan förvärva någon nämnvärd inkomst, då får mannen den högsta tilläggspensionen. Om åter hustrun är invalid och skulle vara berättigad till grund- och tilläggspension, möter det ofta hinder för henne att få det senare beloppet med hänsyn till mannens inkomst. Vi kunna nämligen icke förbigå det faktum, att mannen i flertalet fall i verkligheten har en inkomst. Han kan till och med ha en ganska hög inkomst, och det vore orimligt, om i sådana fall tilläggspension skulle utgå till hustrun.

Det finns många svårigheter i fråga om denna lagtillämpning, men i stort sett begås det nog inga fel. Det är en ganska besvärlig sak, att man i vissa fall bör kunna och enligt lagen måste beräkna en inkomst, ehuru den icke för tillfället föreligger. Men där liksom i alla andra fall vilja pensionsnämnderna hellre fria än fälla, vilket pensionsstyrelsens ombud tillstyrker, om det är rimligt.

Vad herr Ström anförde torde alltså vittna om att han icke riktigt behärskar detta ämne. Han har kanske icke varit i tillfälle att deltaga i arbetet. Jag hoppas emellertid att han icke ger felaktiga råd åt de personer, som enligt vad jag hörde uppsöka honom och begära råd och hjälp!

Herr Wistrand: Herr statsrådet motiverade sin obenägenhet att närmare reflektera på en förhöjning av pensionsavgifterna med att det här är fråga om ett dyrtidstillägg, således ett tillägg av provisorisk natur. Nu är det ju emellertid så, att ingenting brukar bli mer bestående än provisorier, och det kommer nog att visa sig gälla även de dyrtidstillägg, som beviljats. Det är väl stor fara värt, att penningvärdet kommer att i allt väsentligt förbli försämrat i framtiden. Men även om så inte skulle bli fallet, förstår jag inte, varför provisorier skola kunna accepteras beträffande utgifterna, men vara förhatliga när det gäller inkomsterna. Man rubbar ju balansen i hela systemet på det sättet och förvrider det till något annat än det från början var tänkt att vara. Ty vi kunna väl i alla fall vara överens om att i samma mån som mer och mer av kostnaderna för pensionsförsäkringen lägges på statsverket och skattebeta-

Ang. förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. (Forts.)

larna i stället för att tackas av premier, förlorar den sin ursprungliga karaktär av en försäkring, vilken staten visserligen gav sitt understöd, men i fråga om vilken medborgarna dock hade den känslan, att de pengar, som de en gång skulle komma att få ut, när de blivit gamla, hade de till en mycket väsentlig del betalat in själva; de voro frukten av deras eget arbete.

Jag hemställer till herr statsrådet att verkligen taga den saken under övervägande, om inte förr så åtminstone tills det nästa gång blir fråga om en framställning om förbättring av folkpensionerna. En sådan kommer av siffrorna att döma kanske inte att låta vänta på sig så länge. Jag betonar emellertid att det vore mycket nyttigt att redan nu företaga en sådan omprövning. Vi ha förvisso att motse finansiella svårigheter av en sådan beskaffenhet att den ej kan inställas i längden.

Herr Ström, Fredrik: Herr talman! Jag vill endast till herr socialministern säga, att i många fall, när det gäller äkta makar, räkna myndigheterna med vad den ena bör kunna förtjäna, ehuru denna förtjänst faktiskt inte föreligger. Detta tvingar alltså dessa människor antingen att svälta eller att gå till fattigvården, vilket känns mycket tungt för dem. Nu diskutera vi ju inte hela pensionsfrågan, så jag skall inte gå in på några ytterligare resonemang om den saken här, men jag skall taga mig friheten att till herr socialministern överlämna vissa till mig inkomna redogörelser för hur man förfar i hithörande frågor, vilket jag tror skall bli ganska intressant för herr socialministern att läsa — möjligen även för herr Källman, ehuru jag inte är alldeles säker därpå!

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Linderot*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som föranleddes av bifall till den i ämnet väckta motionen II: 341; samt 3:o) att kammaren skulle bifalla den hemställan, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Elofsson, Gustaf*, begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till den hemställan, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad sammansatta stats- och andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den hemställan, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om dödande av handlingar som förstörts under krig m. m.; och

nr 47, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 25 kap. 5 § strafflagen, dels ock en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till låneunderstöd åt vissa fiskare;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare bidrag till uppförande av brandtorn m. m.;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till byggande av skogsvägar m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser jordbruksärenden; samt

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 326, 328 och 329 till statsutskottet samt nr 327 till jordbruksutskottet.

Anmälades första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 465, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om dödande av handlingar som förstörts under krig m. m.; och

nr 466, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 25 kap. 5 § strafflagen, dels ock en i ämnet väckt motion.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning, beträffande förslaget nr 465, att utskottets hemställan i utlåtande nr 46 samt, i fråga om förslaget nr 466, att utskottets hemställan i utlåtande nr 47 bifölles även av andra kammaren.

Anmälades andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 467, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 38 bifölles även av andra kammaren.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till

dels riksdagens skrivelse, nr 468, till Konungen, angående val av riksdagens militieombudsman och hans ställföreträdare;

dels ock riksdagens förordnanden:

nr 469, för häradshövdingen Ivar Lamech Wieslander att vara riksdagens militieombudsman; och

nr 470, för revisionssekreteraren Johan Axel Erland Nordenfalk att vara riksdagens militieombudsmans ställföreträdare.

Anmälades sammansatta stats- och andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 471, till Konungen i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förhöjt dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 5 bifölles även av andra kammaren.

Herr *Wistrand* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 248, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, m. m.

Motionen hänvisades, i vad den avsåg Kungl. Maj:ts förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, till behandling av lagutskott samt i övrigt till bankoutskottet.

Herr *Holmström* väckte en motion, nr 249, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, m. m.

Denna motion hänvisades till bankoutskottet.

Avgåvos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:
nr 250, av herr *Gränebo* m. fl.,
nr 251, av herr *Gränebo* m. fl.,
nr 252, av herr *Lindblom* m. fl.,
nr 253, av herr *Holmström* m. fl., samt
nr 254, av herr *Nordenson* m. fl.,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.18 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.
